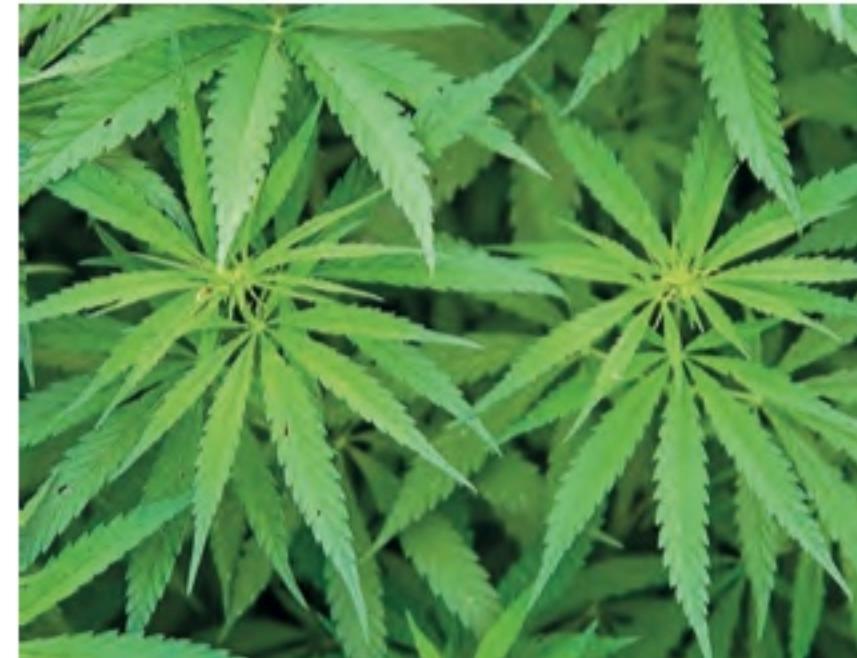

ปลดล็อกกัญชา กัญชง และพืชกระท่อม: เงื่อนไข และผลต่อเศรษฐกิจชุมชน

“ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กัญชา กัญชง และกระท่อม ถูกจัดเป็นยาเสพติดให้โทษ แต่ในช่วงปี 2563-2564 คนไทยได้ทำความรู้จักมักคุ้นกับพืช 3 ชนิดนี้มากขึ้น ด้วยเหตุผลทางการแพทย์ และทางเศรษฐกิจ โดยมีการทยอยปลดล็อกบางส่วนของพืชทั้ง 3 ชนิด จนเกิดเป็นยา הרักษาโรค ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่อาหารและเครื่องดื่ม ทำให้ประชาชนบางส่วน มีอาชีพและเข้าถึงโอกาสทางรายได้เพิ่มขึ้น ”

ภาพ: freepik.com/free-photo/cannabis-plant _5897099.htm

ภาพ: medthai.com/กัญชง

ภาพ: commons.wikimedia.org/wiki/File: Mitragyna_speciosa111.JPG

กัญชา

กัญชง

กระท่อม

คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษได้จัดทำร่างประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เพื่อปลดล็อกบางส่วนของกัญชา และกัญชงให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จัดเป็นยาเสพติด ยกเว้นชื่อดอกกัญชงและกัญชา และเม็ดกัญชาโดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2563 เป็นต้นไป ต่อมา เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2564 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฉบับที่ 8 พ.ศ. 2564 ได้ประกาศยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษ ทำให้ประชาชนสามารถปลูก และขายได้ จากนั้นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ได้มีมติในเดือนมกราคม 2565 เห็นชอบร่างประกาศกระทรวงสาธารณสุขให้กัญชาและกัญชงพ้นจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 บทความนี้เป็นการทำความเข้าใจกับเงื่อนไขของการปลดล็อกกัญชง กัญชา และพืชกระท่อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อจำกัดต่าง ๆ และผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนที่อาจเกิดขึ้น

ในวันที่ “กระท่อม กัญชง กัญชา” ไม่ใช้ยาเสพติด!

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กัญชา กัญชง และกระท่อม ถูกจัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522¹ โดยเฉพาะ “กัญชา” ที่ถูกจัดให้เป็นยาเสพติดมาตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2468² หรือ 96 ปีมาแล้ว ส่วน “กระท่อม” มีการออกพระราชบัญญัติพืชกระท่อมขึ้นมาควบคุณในปี 2486³ ห้ามไม่ให้มีการเสพ ปลูกหรือขาย ขณะที่ “กัญชง” ไม่ได้มีชื่ออยู่ในกฎหมายตั้งแต่ต้น แต่ถูกควบคุมในฐานะพืชที่เป็นตระกูลเดียวกันกับกัญชา และมีสารซึ่งเป็นสารเสพติดเดียวกัน⁴ (tetrahydrocannabinol: THC) ต่างกันเฉพาะปริมาณของสารเสพติด ที่กัญชงมีสาร THC ต่ำ แต่เมื่อหั่นกัญชงและกัญชา มีสารเสพติดจึงถือเป็นยาเสพติดด้วย แต่ในช่วงปี 2563-2564 คนไทยได้ทำความรู้จักมักคุ้นกับพืช 3 ชนิดมากขึ้น ด้วยเหตุผล

ทางการแพทย์ และทางเศรษฐกิจ โดยมีการพยายามปลดล็อกบางส่วนของพืชทั้ง 3 ชนิด จนเกิดเป็นยาต้มรักษาโรค ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่อาหารและ เครื่องดื่ม ทำให้ ประชาชนบางส่วนมีอาชีพและเข้าถึงโอกาสทางรายได้เพิ่มขึ้น

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับคุณประโยชน์ของกัญชา กัญชง และกระท่อมทางด้านการแพทย์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสรรพคุณที่มีผลต่อการรับ อากาศปอด และการใช้เป็นส่วนสำคัญของยาต้มรักษาโรค ในฐานะที่เป็นสมุนไพรไทย จนนำมาสู่การแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษที่เกี่ยวข้องกับ กัญชา กัญชง และกระท่อม มาตั้งแต่ปี 2562 ซึ่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562⁵ ที่ประกาศ อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2562 เป็นการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ยาเสพติด ให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยเปิดทางให้สามารถนำ กัญชา กัญชง และกระท่อม ซึ่งเป็น ยาเสพติดประเภท 5 ไปใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และสามารถ นำไปใช้รักษาโรคได้ ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ทำให้ไทยถือเป็นประเทศแรกในอาเซียนที่อนุญาตให้ใช้กัญชาอย่างถูกกฎหมาย เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2562 การปลดล็อกกัญชา กัญชง และกระท่อม ได้กลายเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล นำมาสู่การแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ โดยมีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2564⁶ ขึ้น เมื่อ วันที่ 26 พฤษภาคม 2564 ยกเลิกพืชกระท่อมจากการเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 มีผลตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม 2564 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากลที่มีได้กำหนด ให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษ และเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย ในบางพื้นที่ ที่มีการบริโภคพืชกระท่อมตามวิถีชาวบ้าน ด้วยการนำใบกระท่อมมา ใช้เคี้ยว ต้มทำน้ำกระท่อมหรือชากระท่อมดื่ม แต่ยังมีประกาศกระทรงสาธารณสุข ที่ 424/2564⁷ ซึ่งยังห้ามใช้กระท่อมเป็นส่วนผสมของอาหาร จึงยังไม่สามารถนำมา ประกอบอาหาร หรือต้มน้ำกระท่อมขายในเชิงธุรกิจได้ เพราะยังเป็นความผิดตาม กฎหมายอาหารและยาอยู่

สำหรับกัญชาและกัญชงนั้น เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2564 ที่ประชุมร่วมรัฐสภา ได้ให้ความเห็นชอบในร่างหลักการ ต่อร่าง พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด พ.ศ. 2564⁸ ซึ่งรวมรวม กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาอยู่ ภายใต้ประมวลกฎหมายยาเสพติด ฉบับเดียวกัน และประกาศใช้เป็น กฎหมายเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2564 ส่งผลให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด จำนวน 24 ฉบับ ถูกยกเลิก ไปด้วย นับตั้งแต่ วันที่ 9 ธันวาคม 2564 เป็นต้นมา⁹ ซึ่ง 1 ใน 24 กฎหมายที่มี การยกเลิกและมากำหนดรวมอยู่ ในประมวลกฎหมายยาเสพติดนั้น คือ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ที่กำหนดให้ กัญชา กัญชง และกระท่อม เป็นยาเสพติดประเภทที่ 5 ทำให้เนื้อหา ส่วนนี้ถูกระบุอยู่ในมาตรา 29 ของ ประมวลกฎหมายยาเสพติดแทน แต่ใน ประมวลกฎหมายยาเสพติด ได้ตัดกัญชา กัญชง และกระท่อม ออกจากเป็น ยาเสพติด ทำให้ยาเสพติดประเภทที่ 5 ไม่มีการระบุ กัญชา กัญชง และกระท่อม เป็นยาเสพติดให้โทษอีกต่อไป

ภาพ: freepik.com/free-photo/cannabis-oil-bottle-arrangement_14493739.htm

การปรุงกัญชาเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

ภาพ: freepik.com/free-photo/two-cups-hemp-tea-with-hemp-leaves-put-white-marble-floor_11406945.htm

ที่ผ่านมากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม หรือควบคุมยาเสพติดได้กระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ และการดำเนินการตามกฎหมายแต่ละฉบับเป็นหน้าที่และอำนาจของulatory ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีความสอดคล้องกัน อีกทั้งบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเดิม ไม่เหมาะสม กับสังคมปัจจุบัน การแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ในทางกฎหมาย สามารถตรวจสอบตัดความโดยการรวมกฎหมายทั้งหมด มาอยู่ในฉบับเดียวกันเป็น “ประมวลกฎหมายยาเสพติด” เพื่อ ให้การบังคับใช้กฎหมายมีความเป็นระบบมากขึ้น โดยรัฐสภา สามารถใช้โอกาสนี้ในการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับได้ ในคราวเดียวกัน ไม่ต้องไปแก้ไขทีละฉบับ เพื่อปรับปรุงกฎหมาย ให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น มีระบบอนุญาตให้ประชาชนสามารถ ใช้ประโยชน์จากพืชทั้ง 3 ชนิดได้ ภายใต้การควบคุมของกฎหมาย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการในวงการแพทย์ และวงการอุตสาหกรรม ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ไม่จำกัดอยู่กับพืชเศรษฐกิจเดิม ๆ ที่ต้องเผชิญกับปัญหาผลผลิตลดลงและราคาตกต่ำ

นายอนุทิน ชาญวิรกุล รองนายกรัฐมนตรี และ รมว. สาธารณสุข กล่าวว่า¹⁰ ผลจากนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ทำให้ขณะนี้โรงพยาบาลหลัก ๆ ทั่วประเทศ มีคลินิกกัญชา ที่ให้ประชาชนได้รับบริการอย่างทั่วถึง สารสกัดจากพืช กัญชาสามารถรักษา บรรเทาการเจ็บป่วยจากโรคต่าง ๆ ได้ และขณะนี้หน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ได้เร่งวิจัยและพัฒนา เพื่อคิดค้นผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรทั้งกัญชา กัญชง เพื่อนำไปสู่ การส่งเสริมสุขภาพที่ดีของประชาชน โดยไม่ผิดกฎหมายอีกต่อไป

ทั้งนี้ที่ผ่านมา หน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุข ไม่ว่า จะเป็นกรมการแพทย์แผนไทยฯ องค์การอาหารและยา (อย.) สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้ผลักดันพืชสมุนไพรกัญชา กัญชงมาได้ระดับหนึ่ง โดยปลดล็อกออกจากยาเสพติดควบคุม ประเภทที่ 5 โดยต้น กิ่งก้าน ใบ ราก ของกัญชาไม่เป็น ยาเสพติดอีกต่อไป และประมวลกฎหมายยาเสพติดที่มี ผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ 9 ธันวาคม 2564 ที่ผ่านมาทำให้กัญชา และกัญชงไม่เป็นพืชที่ผิดกฎหมายแล้ว หลังจากนี้กระทรวง สาธารณสุขจะประกาศรายชื่อบัญชียาเสพติดฉบับใหม่ทั้ง 5 ประเภท โดยจะไม่มีกัญชาอยู่ในนั้น และกำหนดให้สารสกัดกัญชา ที่มี THC เกินกว่า 0.2% เท่านั้นจึงจะเป็นยาเสพติด แต่หาก เป็นผลิตภัณฑ์น้ำมัน สารสกัด ผลิตภัณฑ์สนุ๊ เครื่องสำอาง อาหารเสริมที่มีค่า THC ต่ำกว่า 0.2% สามารถใช้ได้ทั้งหมด ซึ่งเป็นมาตรฐานที่สาธารณสุขหรือประเทศไทยไม่ได้กำหนด ขึ้นมาเอง แต่องค์การอนามัยโลกกำหนด

นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขจะดำเนินการแก้ไข กระบวนการทางกฎหมายเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการใช้ประโยชน์กัญชา ให้มากที่สุด โดยได้ให้นโยบายแก่ อย. ซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก

ภาพ: medcannabis.go.th/artical/manufacure/ผลิตภัณฑ์กัญชา ทางการแพทย์แผนปัจจุบันมาตรฐานเมดิคัลเกรด

ผลิตภัณฑ์กัญชาทางการแพทย์ โดยองค์การเภสัชกรรม

ดูแลการอนุญาตปลูก รวมถึงพัฒนาผลิตภัณฑ์กัญชา ให้ อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่มีขออนุญาตอย่างเต็มที่ และจะให้อสม. แจ้งแก่ประชาชนในชุมชนได้ทราบว่า ปัจจุบัน โรงพยาบาลเกือบทุกแห่งมีคลินิกกัญชาของการแพทย์แผนไทย เป็นทางเลือกในการดูแลประชาชน และหลังจากนี้ ยาที่ผลิต ออกมายาจากสารสกัดกัญชาจะนำมาใช้อย่างถูกต้อง อยู่ในบัญชี ยาหลักให้ประชาชนเข้าถึงได้ผ่านโครงการ 30 นาทรรักษាពุกโคร ที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ดูแลด้วย

แม้ไม่ใช่ยาเสพติด แต่ปลดล็อกแบบมีเงื่อนไข

ปัจจุบันแม้กัญชา กัญชง และกระทอมจะไม่ใช่ พืชต้องห้าม ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ หรือประมวลกฎหมาย ยาเสพติดอีกต่อไป แต่การใช้พืชทั้ง 3 ยังมีกฎกระทรวง ระบุเป็น แต่ละภาค ที่ออกแบบให้กัญชา สามารถใช้กฎหมายเดิมที่ยังคงมีผลต่อ การควบคุมต่อไป โดยเฉพาะประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2563¹¹ ที่ยังมี การควบคุม กัญชา และกัญชงไว้ โดยในส่วนของกัญชา เมล็ด และช่อดอก ยังคงเป็นยาเสพติดตามประกาศนี้ แต่ส่วนที่ ไม่ใช่ยาเสพติด คือ ใน เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่งก้าน และราก สารสกัดที่มี CBD เป็นส่วนประกอบ และต้องมี THC ไม่เกิน ร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก เช่นเดียวกับกากหรือเศษที่เหลือ จากการสกัด ต้องมีสาร THC ไม่เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก

ขณะที่กัญชงตามประกาศนี้ ห้ามแต่เพียงช่อดอก ส่วนเมล็ด กัญชง น้ำมันจากเมล็ดกัญชง สารสกัดจากเมล็ดกัญชง เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่งก้าน ราก ใน สารสกัดที่มี CBD เป็นส่วนประกอบ ต้องมี THC ไม่เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก เช่นเดียวกับกาก หรือเศษที่เหลือจากการสกัด ต้องมีสาร THC ไม่เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก จึงจะได้รับการยกเว้น ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องขออนุญาต

เฉพาะการผลิตภัยในประเทศเท่านั้น และห้ามมีการนำเข้า
ออกเว้น เปลือกแห้ง แก่นลำต้นแห้ง เส้นใยแห้ง

ทั้งนี้ นายปิยะศิริ วัฒนาวงศ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือ ป.ป.ส. เปิดเผยว่า¹² เม้ว่าประมวลกฎหมายยาเสพติดใหม่ จะไม่มีข้อ กัญชาอยู่ในยาเสพติดประเภท 5 แต่ “กัญชา” ยังคงอยู่ในบัญชียาเสพติดประเภท 5 ตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบบชื่อยาเสพติดให้โทษในประเทศไทย พ.ศ. 2563 ที่มีผล นั้นคับใช้อยู่ ดังนั้นการปลูกกัญชาเองโดยที่ไม่ได้รับอนุญาต ถือ เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เม้ว่าจะปลดล็อกในบางส่วนของ พืชกัญชา เช่น เปลือก เส้นใย ใน รวมถึง สาร CBD แต่มีข้อแม้ว่า ส่วนประกอบดังกล่าวต้องมีที่มาจากการแหล่งผลิตที่ได้รับอนุญาต เท่านั้น

ขณะที่ “กระท่อม” ปัจจุบันถือได้ว่ามีการปลดล็อก ทั้งหมดแล้ว ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบบ ชื่อยาเสพติดให้โทษในประเทศไทย พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564¹³ ซึ่งมีผลเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2564 ตอนพีชกระท่อมออกจาก ประกาศของกระทรวงสาธารณสุข ประชาชนสามารถปลูกเพื่อ ใช้ภายในครัวเรือนได้ แต่หากนำไปเป็นส่วนผสมของอาหาร หรือ ผลิตภัณฑ์ ยังต้องขออนุญาตจาก อย. นอกจากนี้รัฐบาล ยังอยู่ระหว่างการยกร่าง พ.ร.บ. พีชกระท่อม ขึ้นมาควบคุม เช่น ห้ามขายใบกระท่อม¹⁴ (ใบพีชกระท่อม รวมถึงสารสกัดที่ได้จาก ใบพีชกระท่อม) น้ำต้มกระท่อม ให้แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี สตรีมีครรภ์ และสตรีให้นมบุตร ห้ามขายใบกระท่อม น้ำต้มกระท่อม ในสถานศึกษา หอพัก สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สวนสนุก หรือขายผ่านเครื่องขาย ห้ามบริโภคใบกระท่อม น้ำต้มกระท่อม ที่ปรุงหรือผสมกับยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุ ออกรฤทธิ์ต่อจิตและประสาท รวมถึงวัตถุอันตรายต่าง ๆ หากฝ่าฝืนก็จะมีบทลงโทษ

ภาพ: thaicam.go.th/ เยี่ยมชมโรงเรียนการปลูกกัญชา

คณะบุคคลจากการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เข้าเยี่ยมชม โรงเรียนปลูกกัญชา ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้คาดการณ์ว่า มูลค่าตลาดกัญชา ทั่วโลกจะมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องหรือคิดเป็นมูลค่ากว่า 103.9 พันล้านдолลาร์สหรัฐฯ ในปี 2567¹⁵ ปัจจุบันเริ่มมี บริษัททั้งหลายใหญ่ก่อตั้งอาหารและเครื่องดื่มของโลกสนใจ ที่จะใช้สารสกัดจากกัญชาเป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ กลุ่มดังกล่าว ผลงานให้คาดว่า มูลค่าตลาดกัญชาโลกจะเติบโต และกระจายไปในหลายธุรกิจมากขึ้น

ปัจจุบัน การปลูก สด แล้ผลิต ทั้งหมดยังต้องขออนุญาต จาก อย. โดยผู้มีคุณสมบัติขออนุญาต คือ หน่วยงานรัฐ สถาบัน อุดมศึกษา เกษตรกรที่รวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชน หนกรรณ์ การเกษตร หรือ ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ แพทย์แผนไทย หมอนึ่นบ้าน เป็นต้น โดยระดับชุมชน หากมีการรวมตัวของ วิสาหกิจชุมชน 7 คนขึ้นไป ก็สามารถยื่นขอใบอนุญาตปลูก กัญชาผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อป้องกันการนำเอาไป ใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง และต้องทำสัญญาร่วมกับโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) หรือหน่วยงานภาครัฐ หรือ หน่วยงานสาธารณสุข โดยวิสาหกิจชุมชนสามารถปลูก กัญชาครัวเรือนละ 6 ต้น นำผลผลิตส่งโรงพยาบาลเพื่อ ใช้ในทางการแพทย์ ผ่านการรับซื้อด้วยองค์การเภสัชกรรม ซึ่งดูก็ให้กรรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ดำเนินกิจกรรม รักษากัญชาผู้ป่วย และส่ง preruip สวนอื่น ๆ เช่น ใบ กิ่ง ก้าน ลำต้น ราก มาเป็นผลิตภัณฑ์ หรือนำมาปูรุ่งอาหารได้

นายไกรราช เล่าเกษตรวิทย์ ประธานวิสาหกิจชุมชน สุขฤทธิ์เกษตรปลดภัย อ. หวานคต จ. อุทัยธานี เปิดเผยว่า¹⁶ ทางวิสาหกิจชุมชนฯ ร่วมกันปลูกแบบปลดสารพิษ 1 โรงเรือน 50 ต้น สามารถนำมาต่อยอดเปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ผสมกัญชา ได้อย่างหลากหลาย เช่น กล้วยซาบ มันฝรั้ง มันม่วง มันญี่ปุ่น ปือปอร์น ขายอยู่ที่ราคาถุงละ 35 บาท พริกทอดเคลือบผงใบ กัญชา 100 บาท และพริกแกงผสมผงใบกัญชา กิโลกรัมละ 220 บาท ยาหม่อง 88 บาท ชากัญชาชงร้อน ถุงละ 100 บาท น้ำต้ม กัญชาพร้อมดื่มขวดละ 35 บาท กวยเตี๋ยวกัญชา 59 บาท และ เมนูกับข้าวผสมกัญชา เริ่มต้นที่ 60 บาท โดยเฉพาะน้ำต้มกัญชา เป็นสินค้าที่ขายดีที่สุดในวิสาหกิจชุมชน มียอดขายหลายพัน ขวดต่อเดือน สร้างรายได้ให้แก่คนในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ ไม่ต่ำกว่า 200,000 บาทต่อเดือน

ขณะที่ในภาคธุรกิจ ข้อมูลจากการพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์¹⁷ พบว่า มกราคม-พฤษภาคม 2564 มีบริษัทที่ จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทธุรกิจเกี่ยวกับกัญชา-กัญชง มากกว่า 80 บริษัท ส่วนใหญ่เจาะวัตถุประสงค์ ทั้งปลูก-เปรรูป ผลิตจำหน่าย นำเข้า-ส่งออก เมล็ดพันธุ์ สารสกัดจากกัญชา, การวิจัยพีช กัญชา พืชกัญชง, ที่ปรึกษาการออกแบบ ตรวจสอบ และติดตั้ง

ระบบตรวจติดตามย้อนกลับในพืชกัญชา, การผลิตสารสกัดรับจ้างผลิตสารสกัด กัญชง กัญชา, การส่งออกนำเข้าผลิตภัณฑ์สายพันธุ์ จากพืชกัญชง กัญชา เป็นต้น ขณะที่ข้อมูลจากการทรัพย์สินทางปัญญา ระบุว่า ขณะนี้มีผู้ประกอบการยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตร และอนุสิทธิบัตร ที่เกี่ยวข้องกับกัญชาและกัญชงแล้ว 31 คำขอ แบ่งเป็น ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบ 6 คำขอ, ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร ที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบ 4 คำขอ, เวชภัณฑ์ที่มีสารสกัดเป็นสารออกฤทธิ์ 3 คำขอ, เครื่องจักรและกรรมวิธีการสกัดจากกัญชา 11 คำขอ, อุปกรณ์หรือชุดทดสอบสารสกัดจากกัญชา 3 คำขอ, ผลิตภัณฑ์ปล่อยสารระเหยจากกัญชา 2 คำขอ และผลิตภัณฑ์ของใช้ในบ้านที่มีกัญชงเป็นองค์ประกอบ 2 คำขอ โดย

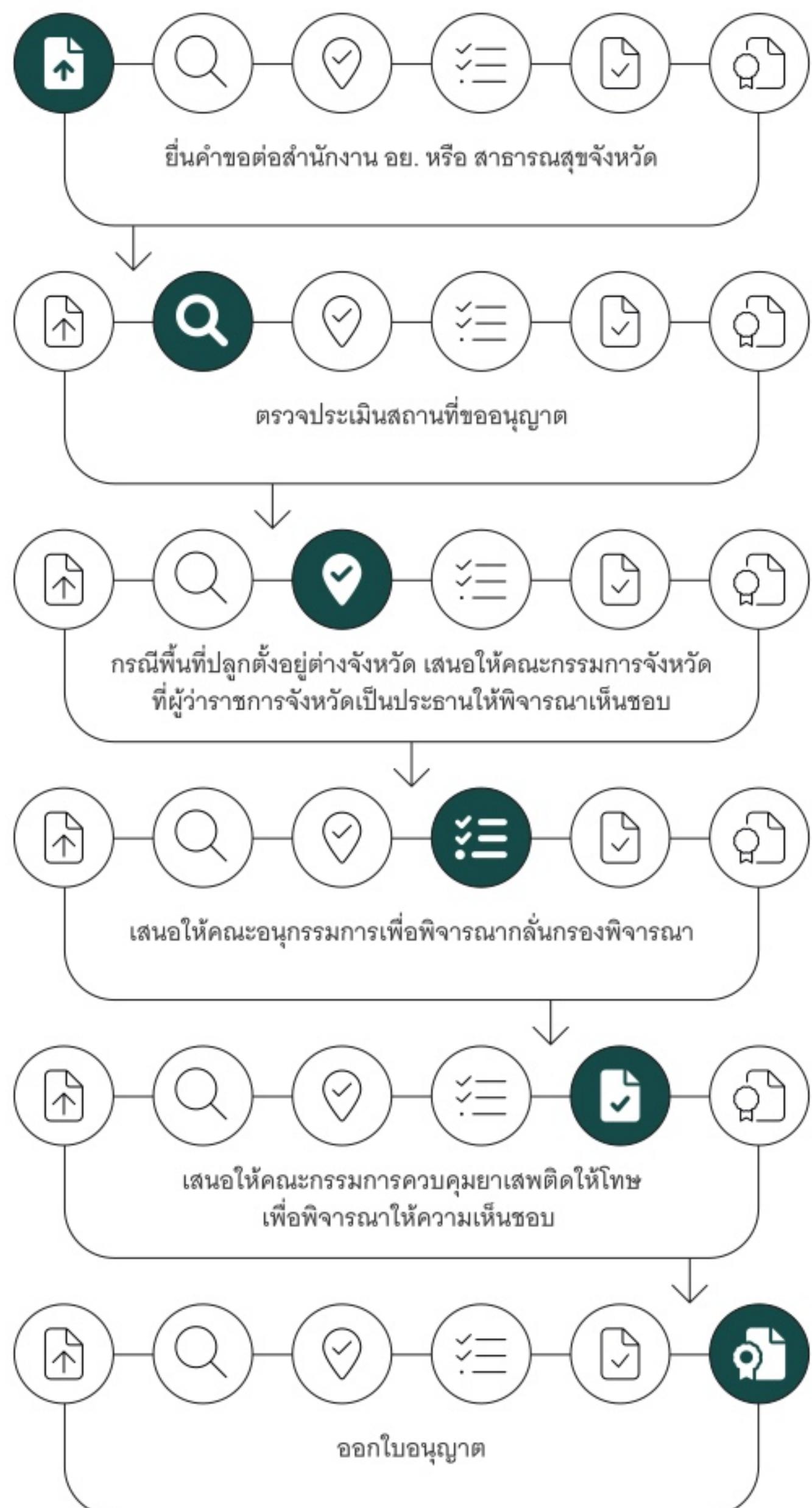
กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้รับจดทะเบียนและออกอนุสิทธิบัตรไปแล้ว 2 คำขอ คือ กระถางผ้าเพาะปลูก และชุดเครื่องจักรสกัดน้ำมันกัญชาเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์¹⁸

แม้ว่าการปลูกกัญชา และกัญชง สามารถดำเนินการในรูปแบบการรวมตัวของประชาชนเป็นวิสาหกิจชุมชน แต่ยังมีกระบวนการในการขออนุญาตผ่านกลไกของระบบราชการที่ยังเป็นอุปสรรค อาทิ ขั้นตอนของการขออนุญาตที่ใช้เวลานาน ต้องยื่นเอกสารกับหน่วยงานหลายแห่งกว่าจะได้รับการอนุญาตให้ปลูกกัญชาได้ ซึ่งขั้นตอนการขออนุญาตปลูกกัญชานั้นมี 2 ส่วน¹⁹ ส่วนแรกคือการขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน มี 5 ขั้นตอน (ภาคช้ายล่าง) ส่วนที่สองคือขั้นตอนการขออนุญาตปลูกกัญชา มี 6 ขั้นตอน (ภาคขวาล่าง)

การขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน

การขออนุญาตปลูกกัญชา

ที่มา: กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข, 2563.

ข้อเสนอแนะ

แม้ว่าในทางกฎหมายจะมีการปลดล็อกกัญชาและกัญชงแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ การปลูกกัญชาอย่างติดเชือก กับระบบราชการ ปัจจุบันภาครัฐมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปลูกกัญชาอย่างมาก ทั้งการส่งเสริม การให้ความรู้ การปราบปราม รวมถึงการออกใบอนุญาต เช่น สำนักงานจัดการกัญชาและกระทรวงมหาดไทย, สถาบันกัญชาทางการแพทย์, คณะกรรมการอาหารและยา, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด, คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, กองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งแต่ละหน่วยงาน มีบทบาทที่ค่อนข้างทับซ้อน สร้างความสับสนให้กับประชาชน ตลอดจนการตีความกฎหมายที่มีความลักษณะ สร้างปัญหา ให้กับประชาชน และเป็นอุปสรรค ในการส่งเสริมการเพาะปลูก กัญชาในประเทศไทย ภาครัฐจึงควรพิจารณาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1

การให้มีศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ one-stop service ลดขั้นตอนการขออนุญาต และทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนโดยตรง รวมถึงการส่งเสริมด้านอาชีพและการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2

หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการปราบปราม ควรหันมาสร้างความเข้าใจ ขอกฎหมายให้ประชาชนรับทราบถึงข้อปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนระมัดระวังไม่หลงเข้าใจข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจนนำไปสู่ การดำเนินคดีอย่างไม่เป็นธรรม

3

สถาบันการศึกษาควรเพิ่มหลักสูตรการให้ความรู้ในวิชา ด้านสุขภาพ เพื่อให้เยาวชนเข้าใจถึงโทษและพิษภัยของพืช ทั้ง 3 ชนิด เพื่อป้องกันการนำไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมาย และกระบวนการผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

4

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรดำเนินการ ปราบปรามข่าวปลอมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้พืชทั้ง 3 ชนิด

5

ภาครัฐควรเพิ่มบทบาทในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อแขนงต่าง ๆ สร้างกระบวนการรับรู้ ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และผลกระทบของพืชทั้ง 3 ชนิด อย่างถูกต้อง

สรุป

การแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษที่เกี่ยวข้องกับ กัญชา กัญชง และกระathom ในระยะแรกนั้น มีเป้าหมายเพื่อ เปิดทางให้สามารถนำ กัญชา กัญชง และกระathom ซึ่งเป็น ยาเสพติดประเภท 5 ไปใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อประโยชน์ ทางการแพทย์และสามารถนำไปใช้รักษาโรคได้ แต่ภายหลัง การเลือกตั้งทั่วไปในปี 2562 ภาครัฐได้หันมาส่งเสริมให้ กัญชา กัญชง และกระathom เป็นพืชเศรษฐกิจ โดยมีการแก้ไขกฎหมาย ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง แต่การผ่อนปรนต่าง ๆ ที่ยังมีข้อจำกัด และเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งแน่นอนว่า ภาครัฐต้องให้ความสำคัญ กับผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน เพื่อให้สังคม สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับพืชทั้ง 3 ชนิดได้อย่างปลอดภัย ไม่ปล่อยให้พืชที่เป็นควบสองคุณ สร้างผลกระทบในทางลบได้ อย่างไรก็ตาม พืชทั้ง 3 ชนิดอาจช่วยสร้างรายได้และพื้นเศรษฐกิจ ชุมชนได้ แต่ด้วยขั้นตอนของระบบราชการที่ไม่ชัดเจนและ ยังเป็นอุปสรรค ดังนั้นจึงจำเป็นที่ฝ่ายนโยบาย ฝ่ายปฏิบัติ และฝ่ายบังคับใช้กฎหมาย ควรบูรณาการการทำงาน โดยอาจให้มี ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อลดขั้นตอนการขออนุญาต และ ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน รวมถึงส่งเสริมด้านอาชีพ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ภาพ: freepik.com/free-photo/cannabis-oil-bottle-assortment_14493699.htm

